

تامین منابع خارجی :
کتابخانه مجلس و انتشارات هاراسویتس

نیم قرن تلاش

Harrassowitz Verlag

اتو هاراسویتس (۱۸۴۵-۱۹۲۰).

موسس انتشارات اتو هاراسویتس در سال ۱۸۷۲ م.

انتشارات آنها اقدام به انتخاب و تامین منابع مورد نیاز کتابخانه نموده است.

کتب خارجی موجود در کتابخانه شماره دو مجلس تا پیش از سال ۱۳۵۷، عمدتاً از کشورهای اروپایی به ویژه از آلمان، فرانسه، هلند و انگلستان که سابقه‌ای طولانی‌تر در مطالعات ایران‌شناسی، اسلام‌شناسی و شرق‌شناسی داشته‌اند خریداری شده است و طبعاً تعداد کتب خریداری شده در آن زمان، از سایر کشورها نظیر ایالات متحده آمریکا، کانادا، استرالیا و ...، به دلیل سابقه کمتر آنان در زمینه‌های تحقیقاتی فوق، کم‌شمارتر بوده است. در بین اسامی ناشران و کارگزاران کتاب نام

بسیاری از ناشران خصوصی، دولتی و دانشگاهی پرسابقه و معتبر غرب که در تامین منابع کتابخانه دخیل بوده‌اند دیده می‌شود^(۲). برخی از آنها از برجستگی و سابقه همکاری طولانی مدت با کتابخانه مجلس برخوردارند، نظیر انتشارات هاراسویتس که در اینجا و برای شروع، ابتدا به معرفی آن می‌پردازیم.

کتابخانه شماره ۲ مجلس (کتابخانه مجلس سنای سابق)، سالهای طولانی و متوالی با انتشارات هاراسویتس همکاری داشته است و از خدمات آن به منظور تامین منابع تحقیقاتی ایران‌شناسی - اسلام‌شناسی منتشره در اروپا بهره‌مند شده است. آنچه از شنیده‌ها، اظهارات و مصاحبه‌های مدیران و کارکنان باسابقه کتابخانه مجلس^(۵) نیز استنباط می‌شود آن است که کتابخانه مجلس به دلیل تعهد ناشر مذکور در انتشار و توزیع منابع وزین و پرفایده تحقیقاتی مرتبط با ایران‌شناسی، اسلام‌شناسی و شرق‌شناسی، از خدمات آن بخصوص در دوره مدیریت هاراسویتس پدر (Otto Harrassowitz)، رضایت قابل توجهی داشته و به همین دلیل هم، این ناشر از سال‌های نخست شروع به کار کتابخانه مجلس سنا، نزد مدیران و کارکنان کتابخانه همواره خوش‌نام و محبوب بوده و نوعی ربط و پیوند تاریخی نیز میان کتابخانه و انتشارات هاراسویتس بوجود آمده است.

انتشارات هاراسویتس

انتشارات هاراسویتس از ناشران و کارگزاران باسابقه کتاب در ویسبادن آلمان^(۶) است. این ناشر سالانه حدود ۱۶۰ عنوان کتاب جدید کاملاً تخصصی که شمارگان آنها معمولاً بین ۳۰۰ تا ۵۰۰

کیانوش بیاتی

کتابشناس و محقق آن نظیر مرحوم دکتر عباس زریاب خویی، کیکاووس جهاننداری و ...، نقش مهم و اساسی بر عهده داشته‌اند. در تامین منابع خارجی با توجه به سیاست کلی و غالب کتابخانه در سفارش مستقیم منابع از ناشران و کارگزاران کتاب؛ و نیز با توجه به سابقه تحصیلی و آشنایی پایه‌گزاران اولیه کتابخانه مجلس با کشورهای خارجی^(۲) بویژه آلمان، فرانسه، و انگلستان؛ ناشران و کارگزارانی انتخاب و نسبت به سفارش منابع از آنها اقدام شده است. از این نظر، برخی از این ناشران به لحاظ روابط کاری و تامین منابع خارجی، از سابقه طولانی‌تر و اهمیت تاریخی برخوردارند و کتابخانه مجلس همانگونه که پیشتر اشاره شد، بنا بر حسن شهرت، اعتبار، و تعهد آنها، از ابتدای تاسیس کتابخانه، با آنان روابط کاری طولانی و مستمر داشته است.

بنا بر مستندات موجود^(۳)، کتابخانه مجلس تا قبل از وقوع انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ (= ۱۹۷۹ میلادی) برای تامین منابع و کتب خارجی مورد نظر خود با حدود یکصد مرکز اعم از ناشران خصوصی، ناشران دولتی، کارگزاران کتاب، کتابخانه‌های ملی و انجمن‌های شرق‌شناسی و ایران‌شناسی - عموماً در آلمان، فرانسه، هلند و انگلستان - در ارتباط بوده و از طریق دریافت فهرست

کتابخانه شماره دو مجلس (کتابخانه مجلس سنای سابق)، از نخستین سال‌های تاسیس تا کنون، به منظور تامین منابع خارجی مورد نیاز خود در زمینه‌های ایران‌شناسی، اسلام‌شناسی و شرق‌شناسی، از خدمات ناشران و کارگزاران متعدد و معتبر جهانی برخوردار بوده است.

نوشته حاضر، معرفی کوتاهی است از انتشارات هاراسویتس، یکی از ناشران و کارگزاران قدیمی کتب و نشریات شرق‌شناسی در آلمان، که بخش مهمی از منابع ایران‌شناسی - اسلام‌شناسی موجود در کتابخانه شماره دو مجلس با واسطه و یاری آن تامین شده است.

مقدمه:

مطالعه تاریخ تاسیس و چگونگی شکل‌گیری هسته‌های اولیه کتب و نشریات این کتابخانه، نشانگر آن است که فراهم‌آوری و تامین منابع در این کتابخانه از همان بدو تاسیس با جدیت و پشتکار فراوان صورت می‌گرفته است^(۱). شواهد نشانگر آن است که این کتابخانه، در مدتی کوتاه، مورد توجه و استفاده محققان طراز اول ایرانی و خارجی قرار گرفته و هم‌اینک نیز مورد استفاده روز افزون این محققان است.

در مجموعه‌سازی و توسعه منابع این کتابخانه به ویژه در دهه‌های نخست، مدیران و کارکنان

نسخه است، منتشر می‌سازد و با وجود آنکه بطور کلی در سه موضوع اصلی خاورمیانه (خاور نزدیک، خاور میانه و خاور دور)، مطالعات اسلاوی^(۷) و کتاب و کتابداری فعالیت دارد از بزرگترین ناشران آلمان به شمار می‌رود.

این ناشر با بیش از ۵/۰۰۰ کتابخانه دانشگاهی و تحقیقاتی در سرتاسر جهان در ارتباط است و به آنها خدمات فروش کتاب و اشتراک مجلات ارائه می‌کند. اگر بر این تعداد کتابخانه‌های تخصصی و سایر موسسات را نیز بیفزاییم، این رقم به ۳۰/۰۰۰ مرکز بالغ می‌گردد. به این ترتیب این ناشر تقریباً با همه ناشران و کارگزاران کتب علمی در سرتاسر اروپا در تماس است.

از این ناشر ۱۲۵ عنوان کتاب در کتابخانه شماره دو مجلس موجود است که البته این تعداد غیر از کتبی است که هاراسویتس بعنوان کارگزار از سایر ناشران اروپایی تامین کرده است. برخی از این آثار عبارت است از: دیوان شرقی و غربی اثر گوته؛ (Yuhann Wolfgang Von Goethe, 9471-2381) ترجمه کامل اوستا توسط گلدنر (K. F. Geldner) در سه جلد، چاپ ۱۸۸۶-۱۸۹۶؛ ترجمه آلمانی شاهنامه توسط هانسن (K. H. Hansen) چاپ ۱۹۵۴؛ دیوان ایرانی فردریک بونشتت (F. Bodenstedt) شاعر معروف آلمانی که میرزا شفیع (Mirza Schaffy) تخلص می‌کرد و به همین مناسبت این مجموعه به نام دیوان میرزا شفیع در سال ۱۸۷۸ انتشار یافته؛ و نظایر آن، از جمله منابع

برجسته‌ای است که با یاری انتشارات هاراسویتس به مجموعه کتابخانه شماره ۲ مجلس راه یافته است^(۸).

اولین منابع خریداری شده از انتشارات هاراسویتس:

مراجعه به دفتر ثبت کتابخانه شماره دو مجلس نشان می‌دهد اولین منبعی که از انتشارات هاراسویتس، خریداری گردیده کتابی است با عنوان *The Architecture of Islamic Iran / اثر D.N. Wilber* و به زبان انگلیسی. شماره ثبت این کتاب ۳۷۱۱ است که در تاریخ ۱۳۳۵/۵/۱۷ وارد دفتر گردیده است. (شماره بازبایی آن NA 0841.W5 است).

اما اولین منبعی که به زبان آلمانی از انتشارات هاراسویتس خریداری گردیده است کتابی است با عنوان *Ariche Forschungen*، اثر Christian Bartholomae، چاپ ۱۸۸۲، در باره دستور زبانهای هند و اروپایی، زبان اوستا و زبانهای ایران باستان است. شماره ثبت این کتاب ۳۷۲۲ است که در تاریخ ۱۳۳۵/۶/۱۲ وارد دفتر گردیده است. (شماره بازبایی آن PK 51.B3 است). این نکته را یادآور می‌شود که تاریخ اولین منبعی که در دفتر ثبت کتب کتابخانه شماره دو مجلس به ثبت رسیده است ۱۳۲۹/۵/۲۴ است.

انتشارات هاراسویتس به عنوان یک کارگزار کتاب و ارائه‌دهنده خدمات اشتراک مجلات چاپی و الکترونیکی (e-Journals) منتشره در اروپا، بریتانیا و شمال آمریکا و ارائه خدمات تامین منابع اطلاعاتی به کتابخانه‌های تحقیقاتی و دانشگاهی جهان از سابقه‌ای طولانی برخوردار است. این انتشارات کار خود را در سال ۱۸۷۲ بعنوان یک کهنه کتابفروشی (کتب دست دوم) در لایپزیک آلمان شروع کرد و خود را گام به گام با تغییراتی که در عرصه‌های چاپ و انتشار منابع و صنعت اطلاع‌رسانی رخ داد، منطبق ساخت و بتدریج موضوعات در دست کار و حیطه کاری خود را از کشورهای همسایه به کل کشورهای جهان توسعه بخشید.

این ناشر تا قبل از دهه ۱۹۶۰ فقط در زمینه چاپ و توزیع انتشارات آلمان فعالیت داشت، اما از آن دهه به بعد توزیع کتب و مجلات همه کشورهای اروپایی را در حیطه کاری خود قرار داد.

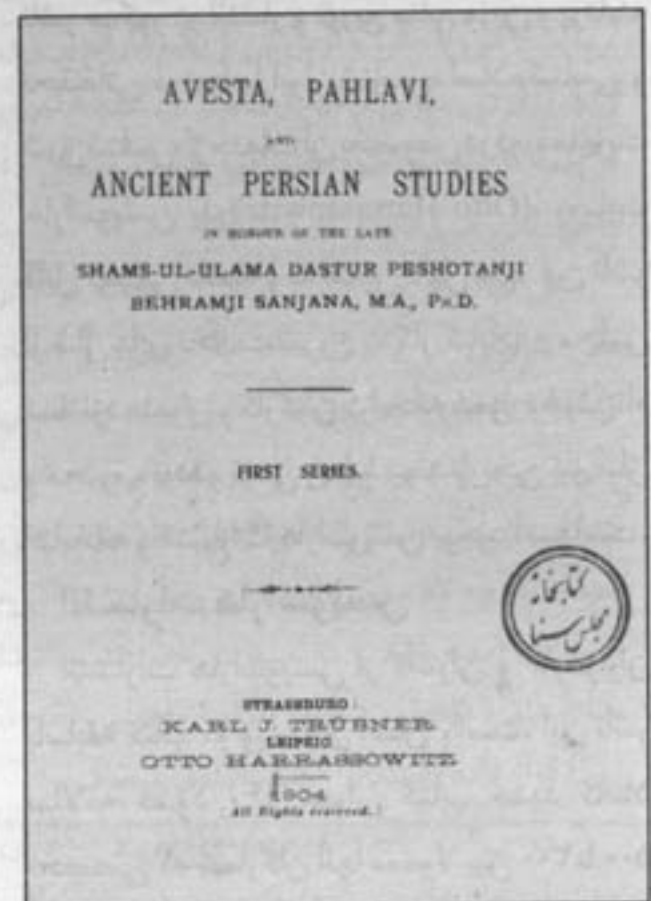
در سال ۱۸۸۵، سه سال پس از دریافت اولین سفارش خرید کتاب از دانشگاه هاروارد، شعبه‌ای از انتشارات هاراسویتس در آمریکا دایر شد. بعد از جنگ جهانی دوم نیز، پس از تحمل خسارات مالی سنگین ناشی از بمباران‌های هوایی، ویرانی کامل ساختمان و از بین رفتن بیش از یک میلیون جلد کتاب و نشریات، و در پی برخی حوادث دیگر، دفتر انتشارات هاراسویتس در لایپزیک (واقع در آلمان شرقی) تعطیل شد و پس از پایان جنگ به شهر ویسبادن (واقع در آلمان غربی) انتقال یافت.

هاراسویتس در دهه ۱۹۸۰ با توسعه خدمات خود، اشتراک کلیه مجلات علمی، فنی و پزشکی اروپایی را برای کلیه کشورها به عهده گرفت. در پایان این دهه و دهه ۱۹۹۰ هاراسویتس اقدام به عرضه کامپیوتری خدمات خود نمود. بطوری که هم‌اکنون مشتریان آن می‌توانند به صورت پیوسته به مطالعه کاتالوگ‌ها و انجام کامل سفارشات خرید منابع اقدام کنند. حوزه جغرافیایی تحت پوشش این کارگزار در وهله اول، انتشارات کلیه کشورهای آلمانی زبان (آلمان، اتریش و سوییس) و سپس کلیه کشورهای اروپایی است. به منظور آشنایی بیشتر خواننده، فهرست‌وار، به برخی حوادث مهم در تاریخ فعالیت‌های این ناشر و کارگزار می‌پردازیم:

- در اول جولای ۱۸۷۲، شرکت انتشارات هاراسویتس، با مشارکت اتو هاراسویتس (1845-1920, Otto Harrassowitz) و اسکار ریشر (Oscar Richter)، با عنوان شرکت کتابفروشی ریشر و هاراسویتس، در لایپزیک آلمان تاسیس شد.

نکته جالب آن است که اتو هاراسویتس با توجه به کمبود سرمایه در این راه، در نامه‌ای که در آن زمان به پدر خود نوشته است، ایده خود مبنی بر توسعه کار انتشارات هاراسویتس را در سطح بین‌المللی با وی در میان می‌گذارد. اما این فکر با مشکلاتی نیز رو به رو شد که در بندهای بعدی و در جای خود به آنها اشاره خواهد.

هاراسویتس خیلی زود جای خود را در میان ناشران معتبر باز کرد. علاقمندی اتو هاراسویتس از همان ابتدا به زبان‌شناسی، مطالعات خاور نزدیک، خاورمیانه و خاور دور، مطالعات آسیای جنوبی، مطالعات اسلاوی، و کتاب و علوم کتابداری بود. به

طوری که تا سال ۱۸۹۶، ۵۰/۰۰۰ عنوان کتاب فقط در موضوع شرق شناسی در کتابفروشی او در معرض فروش قرار گرفت.

اتو هاراسویتس در ۱۸ دسامبر ۱۸۴۵ در شهر گوارا (Guaira) در کشور ونزوئلا (واقع در آمریکای جنوبی) بدنیا آمد، هرچند، وی اصالتا آلمانی بود. پدرش صاحب شرکت تجاری بزرگی در ونزوئلا بود و از افراد متمول و ثروتمند به شمار می آمد. او را در سن ده سالگی برای ادامه تحصیل به آلمان فرستادند. پدر و مادر وی می خواستند فرزندشان کارمند دولت یا استاد دانشگاه شود. اما وی پس از پایان تحصیلات متوسطه تصمیم گرفت به کار کتابفروشی بپردازد.

وی مدت چهار سال در کتابفروشی کهلر (K.F. Koehler) در لایپزیک شاگردی کرد و با ویژگی ها و زیر و بم این کار آشنا شد. پس از آن به آمستردام رفت و همان کار را به مدت سه سال دیگر دنبال کرد و سپس مجدداً به لایپزیک بازگشت و با همکاری دوستش اسکار ریشر یک کتابفروشی دایر کرد. این کتاب فروشی ابتدا فقط به فروش کتب کهنه و دست دوم می پرداخت. اما خیلی زود خود وارد عرصه انتشار کتب شد. به طور مثال یکی از اولین آثار منتشره توسط وی Heyd's Histoire du Commerce de Levant نام دارد که به دلیل اهمیت علمی آن از جنگ جهانی دوم تا کنون چندین بار تجدید چاپ شده است. در این زمان او بیست و هفت سال داشت و انتخاب لایپزیک برای شروع کار و فعالیت انتخابی درست بود. به این دلیل که این شهر در قرن نوزدهم و تا اوئل قرن بیستم مرکز و کانون فعالیت های نشر و انتشار و تجارت کتاب در دنیا بود. تقریباً همه ناشران آلمان در این شهر یا اطراف آن قرار داشتند، زیرا بزرگترین چاپخانه های آلمان نیز در این ناحیه واقع بود. لایپزیک این موقعیت را تا پس جنگ جهانی دوم حفظ کرد تا اینکه رفته رفته جایگاه ممتاز خود را از دست داد.

- دو سال بعد، در ۱۸۷۴، اولین کاتالوگ این ناشر از آثار مربوط به آسیا و مطالعات شرق شناسی منتشر شد.

- در سال ۱۸۷۵، شرکای موسس از یکدیگر جدا شدند. اتو هاراسویتس اداره این کتابفروشی را به تنهایی به عهده گرفت. جدا شدن اسکار ریشر، آن

هم در اولین سالهای تاسیس انتشارات هاراسویتس، به تنها ماندن اتو هاراسویتس، سپس وادار شدن او به گرفتن وام و مقروض شدن وی منجرگشت. گفتنی است که او در آن زمان نمی توانست از پدر خود کمک بخواهد، زیرا پدر ثروتمند وی تقریباً تمامی ثروت خود را در انقلاب ونزوئلا و در پی ورشکستگی بانکها در آن زمان از دست داده بود. در هر حال، هاراسویتس، در پی این حادثه، توسعه فعالیت های شرکت خود را با احتیاط بیشتر دنبال کرد ضمن آنکه اهداف دراز مدت مبنی بر فعالیت در سطح بین المللی را نیز از نظر دور نداشت.

بعد از این جدایی نابهنگام، اتو هاراسویتس، مجدداً در اول اکتبر همان سال (۱۸۷۵)، انتشارات خود را با نام: Harrassowitz, Antiquariat und Verlagsbuchhandlung بازگشایی نمود.

- در ۱۸۸۲، هاراسویتس ارسال کتب و نشریات آلمانی زبان به کشورهای اسکاتلند، ایتالیا و کشورهای بالکان و واردات کتب از خاور نزدیک را آغاز کرد. ضمن آنکه در همین سال با پیش آمد واقعه ای، راه برای فعالیت انتشارات هاراسویتس در سطح بین المللی هموار شد. در دسامبر این سال، کتابدار کتابخانه دانشگاه هاروارد Justin Winsor که بعدها با تشکیل انجمن کتابداران آمریکا در سال ۱۸۷۶ بعنوان اولین رییس انجمن برگزیده شد، به عنوان اولین مشتری از آمریکا، از وی درخواست نمود تا گردآوری و ارسال کتب منتشره در مناطق آلمانی زبان را برای آن کتابخانه به عهده گیرد. به این وسیله فعالیت این ناشر توسعه بیشتری یافت. به طوری که در سال ۱۸۸۵ در پی تماس با کتابخانه های شمال ایالات متحده آمریکا، هاراسویتس، یک شعبه در آمریکا تاسیس کرد. تا بیست و پنجمین سال تاسیس انتشارات هاراسویتس، بیش از چهل کتابخانه تحقیقاتی در آمریکا، هاراسویتس را بعنوان کارگزار منابع خود برگزیده بودند. این رقم تا جنگ جهانی اول به ۱۲۰ بالغ گردید و این در حالی بود که تا این تاریخ هاراسویتس ۱۸۰۰ عنوان کتاب به چاپ رسانده و به عنوان یک کارگزار بین المللی مطرح شده بود.

باید به این نکته توجه داشت که در نیمه دوم قرن نوزدهم تحصیلات عالی و کتابخانه های تحقیقاتی به سرعت در آمریکا توسعه و گسترش یافت. حتی

در حال حاضر نیز ایالات متحده آمریکا و به ویژه کتابخانه های تحقیقاتی ناحیه آمریکای شمالی بزرگترین مشتریان هاراسویتس به شمار می آیند. در واقع آمریکا عرصه اصلی فعالیت انتشارات هاراسویتس است و بیشترین ارتباط این ناشر با این منطقه از دنیا است. هاراسویتس فقط در آمریکا با ۳۰۰۰ کتابخانه در ارتباط است. هرچند دیگر کتابخانه های تحقیقاتی در استرالیا و نیوزیلند، و کتابخانه های تحقیقاتی خاورمیانه و خاور دور و اروپای غربی نیز با هاراسویتس در تماس هستند و هاراسویتس آنان را در تامین منابع یاری می نماید. در مجموع هاراسویتس با همه کتابخانه های تحقیقاتی، تخصصی، پزشکی، هنری، حقوقی و همه کتابخانه های کوچک و بزرگ کار می کند. بخصوص آنکه در اواخر دهه ۱۹۶۰ نیز بخش تامین منابع موسیقی را راه اندازی کرده و ارتباط نزدیکی با کتابخانه های موسیقی برقرار کرده است. هاراسویتس در حال حاضر ۲۱۰ نفر کارمند در ویسبادن و ۱۰ کارمند در نمایندگی خود در آمریکا دارد^(۹). هاراسویتس بجز آمریکا در هیچ جای دیگر شعبه و نمایندگی ندارد.

- در ۱۹۰۱، هاراسویتس با توزیع و سپس انتشار مجله Oriens Christianus، فعالیت خود را در موضوع آسیا و مطالعات شرق شناسی آغاز کرد.

- پس از آن در سال ۱۹۰۹، هانس هاراسویتس (Hans Harrassowitz متولد ۷ دسامبر ۱۸۸۵) پسر اتو هاراسویتس، به عنوان نماینده انتشارات

IRANISCHE LITERATURGESCHICHTE

VON JAN RYPKA

UNTER MITWIRKUNG VON

OTAKAR KLÍMA, VĚRA KURIČKOVÁ, JIŘÍ BRČKA

JIŘÍ CEJPKA - IVAN HRBEK

۱۹۱۹

VON OTTO HARRASSOWITZ - LEIPZIG

هاراسویتس، برای شناخت بیشتر آمریکا و آشنایی بیشتر و نزدیک‌تر با مشتریان شرکت و گسترش روابط کاری به آمریکا رفت و دو سال در آنجا اقامت گزید. وی در این مدت از بسیاری کتابخانه‌های تحقیقاتی بازدید به عمل آورد. حتی مدتی در کتابخانه کنگره آمریکا و کتابخانه دانشگاه هاروارد به کار پرداخت. وی یک بار هم در سال ۱۹۲۳ به منظور بهبود روابط با مشتریان خود که پس از جنگ جهانی اول دچار صدماتی شده بود، به آمریکا سفر کرد. وی از سال ۱۹۱۴ مدیریت هاراسویتس را، به جای پدر خود، که هنوز در قید حیات و ۷۰ ساله بود (پنج سال پیش از درگذشت وی) عهده دار شد.

- در سال ۱۹۲۰ (۲۴ ژوئن)، یک هفته پیش از ۴۰ ساله شدن انتشارات هاراسویتس، اتو هاراسویتس، موسس انتشارات هاراسویتس در سن ۷۵ سالگی درگذشت. وی در طول عمر خود با بسیاری از کشورهای خارجی کار کرد اما هرگز فرصت نیافت به این کشورها سفر کند. تنها اسم و امضایش بود که به همه جا سفر می‌کرد. آن طور که گفته‌اند وی در تمام عمر فعالیت انتشاراتی خود به یک چیز بیش از هر چیز دیگر اهمیت می‌داد و آن جلب اعتماد و اطمینان مشتریان بود و این امر را راز موفقیت انتشارات هاراسویتس می‌دانست. برای نمونه، در زمان جنگ جهانی اول، به دلیل عدم امکان ارسال محمولات به آمریکا، هاراسویتس

کلیه سفارشات دائم (Standing Orders) و مجلات مورد درخواست مشتریان خود را در آمریکا و کانادا تهیه و با دقت در چندین محل امن نگهداری نمود و پس از متارکه و اتمام جنگ، در سال ۱۹۱۸، و عادی شدن شرایط، با کمال تعجب، کلیه این منابع را برای آنان ارسال کرد و به این وسیله تعهد درستکاری و وفاداری به مشتریان خود را به اثبات رساند. نظیر این واقعه در جنگ جهانی دوم و در زمان مدیریت هانس هاراسویتس (Hans Harrassowitz) نیز رخ داد که تقریباً به همین شکل با آن برخورد شد.

- در سال ۱۹۳۶، ریشارد درن (Richard W. Dorn) به عنوان مسئول بخش تامین منابع کشور چین، که به تامین منابع مورد نیاز دانشگاه‌های چین می‌پرداخته به انتشارات هاراسویتس پیوست. وی در راه‌اندازی مجدد انتشارات هاراسویتس در شهر ویسبادن (آلمان غربی آن سال‌ها)، که در ۶۰ مایلی شرق فرانکفورت که در آن زمان در کنترل نیروهای ارتش آمریکا بود، پس از جنگ جهانی دوم نقش مهمی ایفا کرد.

- در چهارم دسامبر سال ۱۹۴۳، در جنگ جهانی دوم، انتشارات هاراسویتس در لایپزیک مورد بمباران‌های هوایی قرار گرفت. این حملات باعث ویرانی کامل ساختمان و از بین رفتن بیش از یک میلیون جلد کتب و مجلات شد. با این وجود، هانس هاراسویتس ناچار امور مربوط به اداره انتشارات را در آپارتمان و منزل شخصی خود دنبال کرد و مانع از تعطیلی آن شد.

اما پس از جنگ جهانی دوم فعالیت انتشارات هاراسویتس بعنوان یک ناشر بین‌المللی دچار مشکلاتی شد که بخصوص پس از قرار داد یالتا - که بر طبق آن بخش شرقی آلمان به روسیه واگذار می‌شد - عملاً شرایط لازم برای فعالیت مطلوب فراهم نبود. و همین امر، بعلاوه اصرار شدید ریشارد درن به هانس هاراسویتس مبنی بر تاسیس مجدد شرکت در آلمان غربی در سال ۱۹۴۷، نهایتاً منجر به انتقال هاراسویتس به ویسبادن شد.

به این منظور هانس هاراسویتس به ریشارد درن ماموریت داد تا نسبت به افتتاح انتشارات هاراسویتس در ویسبادن اقدام نماید. پس از آن نیز هانس به همراه همسرش، گرتروود هاراسویتس به ویسبادن عزیمت و در آنجا ساکن شدند. در این زمان آقای فلیکس وایگل (Felix Weigel) نیز به انتشارات

هاراسویتس پیوست و بخش خاور نزدیک، خاورمیانه و خاور دور که با مباحث شرق‌شناسی - علاقه و تخصص اصلی هاراسویتس - ربط داشت مجدداً راه‌اندازی کرد.

- درست در اول آوریل ۱۹۴۸، شرکت هاراسویتس فعالیت مجدد خود را رسماً در ویسبادن آغاز کرد. - در ۱۹۵۶، هانس هاراسویتس با انجام تغییراتی در سازمان انتشارات هاراسویتس، با آقای ویلفرد بکر (Wilfred Becker)، که از بستگان همسرش بود شریک شد.

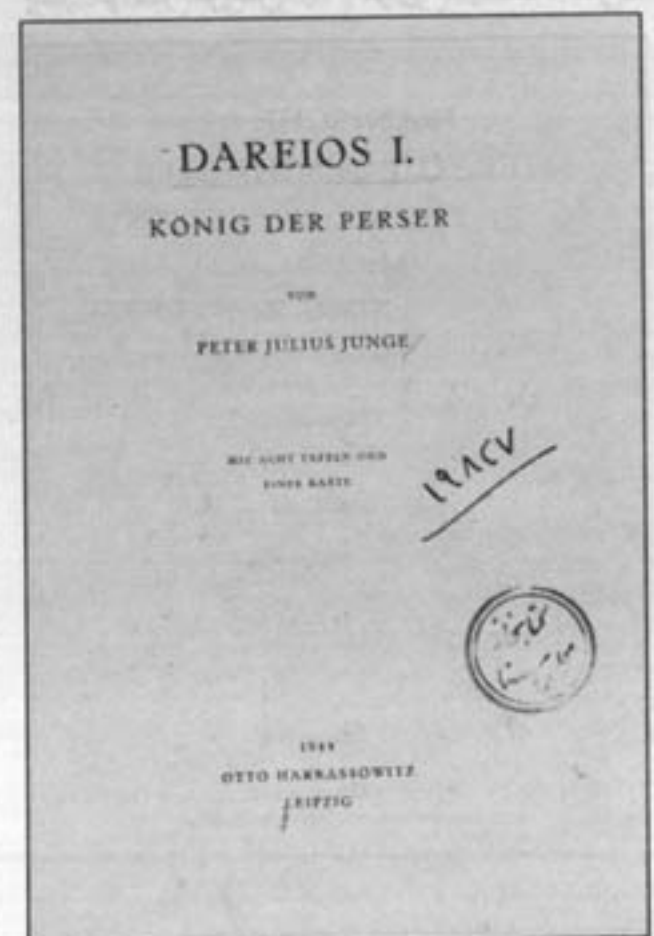
- در آوریل سال ۱۹۶۴، هانس هاراسویتس درگذشت. بیماری حاد باعث خانه‌نشینی او در سال‌های آخر عمر شده بود. انتشارات هاراسویتس به همسر وی، گرتروود هاراسویتس (Gurtrud Harrassowitz) به ارث رسید. وی آخرین فرد بازمانده از خانواده هاراسویتس بود زیرا تنها فرزند آنها یعنی فردریش هاراسویتس (Friedrich Harrassowitz) نیز در جنگ جهانی دوم طی عملیات محاصره استالینگراد کشته شده بود.

برای آنکه شرکت هاراسویتس بتواند با نام شناخته شده خود به فعالیت ادامه دهد، هانس هاراسویتس، در زمان حیات، سهم خود را به سه تن از همکاران لایق خود: ریشارد درن^(۱۰) (Richard W. Dorn) ویلفرد بکر (Wilfred Becker) و فلیکس وایگل (Felix O. Weigel) که در طول جنگ جهانی دوم و پس از آن او را بسیار یاری کرده بودند، بخشید.

- در سال ۱۹۶۶، هاراسویتس کاتالوگ نسخه‌های خطی شرقی ترکی، فارسی و عربی مربوط به قرن ۱۴ تا ۱۹ میلادی را منتشر ساخت. - در سال ۱۹۷۰، با توسعه فعالیت‌های خود، توزیع کلیه کتب و مجلات تحقیقاتی اروپا در کلیه رشته‌ها را تحت پوشش قرار داد.

- با شروع سال ۱۹۸۰، هاراسویتس به عنوان مرکز نمایندگی خدمات اشتراک مجلات اروپایی، خدمات اشتراک مجلات منتشره در اروپا را در کلیه کشورهای جهان گسترش داد.

- در ۱۹۸۳، خانم گرتروود هاراسویتس، درگذشت. وی در واقع آخرین بازمانده از خانواده هاراسویتس به شمار می‌آمد زیرا همانطور که پیشتر اشاره شد تنها فرزند هانس هاراسویتس و گرتروود هاراسویتس

یعنی فردریش هاراسویتس (Friedrich Harrassowitz) در جنگ جهانی دوم طی محاصره استالینگراد کشته شده بود.

- در سال ۱۹۹۶ به منظور تسهیل و تسریع خدمات خود، اقدام به ایجاد سایت در اینترنت نمود.

- هاراسویتس در سال ۱۹۹۷، صدو بیست و پنجمین سال تاسیس خود را جشن گرفت و در همین سال آغاز فعالیت به کار بخش خدمات مجلات الکترونیکی خود را اعلام نمود.

- در ۱۹۹۹، رکوردهای کتابشناختی هاراسویتس برای درج در OCLC پذیرفته شد.

- و بالاخره، در سال ۲۰۰۰، اولین ویرایش^(۱) OttoEditions را ارائه نمود و روند گسترش هاراسویتس کماکان ادامه دارد.

سفارش و خرید منابع از انتشارات هاراسویتس، بنا به همان دلایل که در بالا ذکر شد، از طریق بخش فراهم‌آوری کتابخانه مجلس، کماکان ادامه دارد. عناوین ذیل نیز به عنوان نمونه آمده است. این عناوین برخی از آثاری است که اخیراً از انتشارات هاراسویتس خریداری شده و در کتابخانه شماره ۲ مجلس موجود است:

- Die Amesa Spentas im Avesta/ Johanna Narten, 1982
- Catalogue of the Hebrew Manuscripts in the Library of the Judisch-Theologisches Seminar in Breslau/ D.S. Loewinger, B.D. Weinryb, 1965.
- Fatima bint Muhammad: Metamorphosen einer fruhislamischen Frauengestalt/ Barbel Beinhauer-Kohler, 2002
- Heretic and Hero : Muhammad and the Victorians/ Philip C. Almond, 1989.
- Iconotextual Studies in the Muslim Vision of Paradise/ Shmuel Tamari, 1999.
- Islamische Numismatik in Deutschland/ Stefan Heidemann, 2000.
- A Jewish Neo-Aramaic Dictionary/ Yona Saber, 2002.
- Machen Sie Doch Unseren Islam Nicht gar zu Schlecht : Der Briefwechsel der Islamsissenschaftler Ignaz Glodziher und Martin Hartman 1894-1914/ Ludmila von Hanisch, 2000.
- The Majlis: Interrreligious Encounters in Medieval Islam/ Hava Herausgegeben von Lazarus-Yafeh, 1999.
- The Persian Contributions to the English Language/ Garland Cannon, Alan S. Kaye, 2001.
- Persisch-Deutsch Worterbuch/ Heinrich F.J. Junker, Bozorg Alavi, 2002.
- Rechtskasuistik und Gerichtspraxis zu Beginn des Siebenten Jahrhunderts in Iran: Die Rechtssammlung des Farrohmard I Wahraman/ Maria Macuch, 1993.
- Die religlosen Verhältnisse der Dareioszeit: Untersuchungen an Hand der elamischen Persolistafelchen/ Heidemarie Koch, 1977.
- Sasanid Soldiers in Early Muslim Society: the Origins of Ayyaran and Futuwwa/ Mohsen Zakeri, 1995.
- World View in Pre-Revolutionary Iran/ Claus V. Pedersen, 2002.
- Zur Sozialterminologie der Iranischen Manichaer/ Iris Cloditz, 2000.

دکتر نوت دورن Knut Dorn
مدیر فعلی انتشارات هاراسویتس

طبعاً با توجه به اعتبار و فعالیت انتشارات هاراسویتس در انتشار کتب و مجلات ایرانی - اسلامی مورد نیاز کتابخانه مجلس که در اروپا و به زبان های مختلف منتشر می گردد، در آینده نیز توجه ویژه ای به حفظ روابط کاری با انتشارات هاراسویتس بعمل خواهد آمد. ضمن آنکه این نکته را نیز نباید از نظر دور داشت که آلمان یکی از کشورهای بسیار فعال در زمینه انتشار کتاب است و سالانه در این کشور ۶۰/۰۰۰ عنوان کتاب جدید منتشر می شود.

پی نوشت ها:

۱. هما افراسیابی. « کتابخانه شماره ۲ از بعد منابع ایران شناسی » پیام بهارستان شماره ۱۹ و ۲۰ (ویژه نامه کتابخانه شماره ۲)، صص ۶۴-۷۱.
۲. برای اطلاعات بیشتر نگاه کنید به: پیام بهارستان شماره ۱۹ و ۲۰ (ویژه نامه کتابخانه شماره ۲)، بویژه ذیل مصاحبه ها.
۳. این مستندات شامل لیستی از ناشرانی است که کتابخانه مجلس از بدو تاسیس با آنها در ارتباط بوده و منابع مورد نیاز خود را از آنها خریداری می کرده است. این لیست که اخیراً توسط خانم هما افراسیابی کتابدار باسابقه کتابخانه مجلس به دستم رسید در واقع بخشی از سوابق مکتوب فعالیت های فراهم آوری کتابخانه مجلس به شمار می رود.
۴. امیدوارم در آینده نزدیک لیستی از اسامی این ناشران را با کمک همکاران قدیمی برای اطلاع علاقمندان ارائه نمایم.
۵. برای اطلاعات بیشتر نگاه کنید به: پیام بهارستان شماره ۱۹ و ۲۰ (ویژه نامه کتابخانه شماره ۲)، بویژه ذیل مصاحبه ها.

6.

HARRASSOWITZ Verlag
65174 Wiesbaden
Germany

URL: www.harrassowitz.de

E-mail: service@harrassowitz.de

۷. اسلاو، نام مردم آریایی نژاد اروپایی شرقی عبارت از: روسها، اوکرائینی ها، بلوروسها، صرب ها، کروات ها، بلغارها، لهستانی ها، چک ها و اسلواک ها و غیره است.

۸. هما افراسیابی. « کتابخانه شماره ۲ از بعد منابع ایران شناسی » پیام بهارستان شماره ۱۹ و ۲۰ (ویژه نامه کتابخانه شماره ۲)، صص ۶۴-۷۱.

9. NORTH AMERICAN REPRESENTATIVES & LIBRARY SERVICES OFFICE University Blvd. South, Suite 4B 3Mobile, AL 36609 USA

E-mail: service@tosvc.com

۱۰. لازم است به این نکته اشاره شود که در میان افراد گروه فوق نقش ریچارد درن حائز اهمیت بیشتری بوده است. وی که در سال ۱۹۳۶ به انتشارات هاراسویتس پیوست، در برپایی و تاسیس مجدد انتشارات هاراسویتس پس از جنگ جهانی دوم نقش کلیدی و رهبری گروه را به عهده داشته است. وی در سال ۱۹۹۳ درگذشت. هم اکنون پسر وی Knut Dorn در واقع مدیریت انتشارات هاراسویتس را به عهده دارد. در واقع صاحبان فعلی انتشارات هاراسویتس فرزندان خانواده های بکر، درن و وایگل هستند. همانطور که اشاره شد دکتر نوت درن (Knut Dorn) فرزند ریشارد درن مدیریت شرکت هاراسویتس را بر عهده دارد؛ زوت بکر (Ruth Becker) دختر ویلفرد بکر - که خود هنوز در قید حیات است - برنامه ریزی مالی و حسابداری شرکت را به عهده دارد؛ فریدمن وایگل (Friedmann Weigel) فرزند فلیکس وایگل مسئولیت سیستم اطلاع رسانی شرکت را به عهده دارد و همین نسل جدید در حال حاضر انتشارات هاراسویتس را اداره می کنند.
۱۱. OttoEditions سیستم جستجو و سفارش پیوسته (Online) منابع در وب سایت انتشارات هاراسویتس است.

منابع:

http://www.harrassowitz.de. 1

توضیح:

در تکمیل این مقاله علاوه بر ملاحظه سایت آن در شبکه جهانی (اینترنت)، چندین بار نیز با انتشارات هاراسویتس بویژه با دکتر Knut Dorn پسر مرحوم Richard Dorn و مدیر فعلی انتشارات هاراسویتس مکاتبه به عمل آمد. ایشان نیز ضمن اظهار خوشحالی در مورد نگارش این مقاله، با کمال لطف مقالاتی را به زبان های انگلیسی و آلمانی برای اینجانب ارسال نمودند تا مورد استفاده قرار گیرد. ضمن آنکه برخی سئوالات را نیز طی همین مکاتبات با شکیبایی تمام پاسخ گفتند. لذا برخی مطالب این نوشته از خلال همین مکاتبات استخراج شده است. این نکته را نیز باید یادآور شد که در بحث پیرامون تاریخچه شرکت انتشارات هاراسویتس باید به این مساله توجه داشت که اصولاً اسنادی که بازگو کننده تاریخ این ناشر از سالهای ۱۹۲۰ تا ۱۹۴۸ است پس از ویرانی کامل این شرکت در جنگ جهانی دوم به طور کلی از بین رفته است و از این دوره اطلاعات مکتوبی در دست نیست جز آنچه که در بایگانی های مشتریان وی در سراسر دنیا یافت می شود که هنوز به دلیل پراکندگی آنها، اقدام جامعی برای گردآوری آنها صورت نگرفته است. علاوه بر این، بر خود لازم می دانم از خانم هما افراسیابی کتابدار باسابقه کتابخانه شماره دو مجلس که نوشته حاضر با تشویق و الهام از مقاله های ایشان در مجله پیام بهارستان (شماره های ۱۹ و ۲۰)، شکل گرفته است و از کمک ها و راهنمایی های مفید و بی شائبه ایشان در بازخوانی و اصلاح متن حاضر، تشکر و قدردانی نمایم.